

Gárdonyi Géza:
ZSENDICE ÉS A PIPÁJA
– Hegedűszóban szép mese –

Volt egyszer egy ember meg egy pipa.

Az embernek Zsendice volt a neve.

Zsendice nem szeretett semmit és senkit annyira a világon, mint a pipáját. Együtt jártak, együtt keltek, de legjobban szerettek együtt feküdni.

Derék, egészséges cseréppipa volt. Rézkalapot hordott a fején, és selyembojtot a derekán. Ha Zsendice megtömte dohánnyal, és lángot tartott rá, a pipa beszívta a lángot, és olyan gyönyörű füstmacskákat, füstkígyókat, füstsárkányokat és egyéb füstállatokat eregetett, hogy öröm volt nézni.

Zsendice nézte is. Egész nap heverészett a subáján, és eregette a füstmacskákat, füstkígyókat, füstsárkányokat a pipából.

Szegény ember volt különben ez a Zsendice. Nem volt egyebe, mint egy kis szalmafüdelű háza, egy körtefája és egy subája.

Egyszer, amint a subáján pipázott, észrevette, hogy a subának szétszakadt egy helyen az öltése.

– Sebaj – szólott –, majd megvarrom.

Hanem mindig halasztotta a varrást a füstállatok miatt. A lyuk pedig nőtt. Egyik öltés a másik után szakadt. Utoljára szétmállott az egész suba.

Akkor Zsendice befeküdt a házába, a szalmaágyra, és ott pipázott.

Egyszer, amint egy füstsárkányt látott szépen szállani a padlás felé, észrevette, hogy az egyik gerenda le van ereszkedve.

– Sebaj – szólt –, majd megtámasztom.

De annyira elmerült a füstállatok nézegetésében, hogy a gerendatámasztásra nem jutott idő. Leereszkedett az egész padlás, megrogyott az egész ház.

Zsendice kiballagott a körtefája alá, és lehasalt a gyöpre.

– Ez jó fa – szólott –, a lombjai olyanok, mint a sátor, a körte pedig lehull a számba.

Ott eregette tovább a füstöt, és hol egyik oldalára fordult, hol a másikkra.

Egyszer észrevette, hogy hernyók sétálnak a körtefán.

– A hernyó gonosz állat – szólott átkukucskálva egy füstkígyón, amely karika módra szállt az ég felé –, no de majd leszedem én azokat a hernyókat.

Egyik napról a másikkra halasztotta a hernyószedést. A hernyók megszapordtak, és megették virágjában a körtét.

Arra megy akkor a földesúr. Azt mondja Zsendicének:

– Szegény Zsendice, de kipusztultál mindenből. Gyere hozzám szántani, segíts magadon egy kis pénzzel.

Zsendice fejet bólintott erre. Bizony jó lesz. Köszönte a szívességet.

Hanem mielőtt munkába fogott volna, rágyújtott a pipára, és nézte, nézegette az égbe szálló füstmadarakat, füstkígyókat, füstsárkányokat és egyéb füstállatokat.

Ezalatt persze más ember ment a földesúrhoz. Elvégezte a szántást. El is tette a pénzt. Zsendice nem kapott semmit.

Akkor arra gondolt, hogy meg kellene házasodni.

Volt a faluban egy szép leány, akinek pénze is volt, háza is volt. Éppen jó lett volna feleségül Zsendicének.

Leült a ház elé, és ott a pipáját meggyújtva gondolkozott, hogyan kérje meg a leányt.

A pipa tömérdek füstállatot eregetett ki magából. Míg Zsendice ezeket nézte, más ember jött, és elvitte előle a leányt feleségül.

Zsendice a régi szegénységben maradt.

A földesúr újra megsajnálta Zsendicét, és így szólt hozzá:

– Gyere hozzám kukoricacsőznek. Nem lesz semmi dolgod, csak a kukorica körül kell sétálnod, hogy el ne hordják. Adok jó fizetést.

Zsendice elment csőznek.

Mindjárt az első reggelen, amint fölébredt, így szólt magában:

– Mielőtt kimennék körülnézni, elpipázok egy fél marok dohányt.

Azzal megtömte a pipáját, és gyönyörködött a füstállatokban, mint azelőtt szokta.

Persze ezalatt hordták a kukoricát. Az uraság észrevette. Elcsapta Zsendicét a csőzhivatalból.

Zsendice szegény ember maradt.

Akkor nagy szomorúságba esett. Leült a háza előtt az árokpartra, megtömte a pipáját, és nézte, nézte, hogyan szállanak az ég felé a csodálatosabbnál csodálatosabb füstállatok.

Addig-addig nézte, míg elaludt.

Azt álmodta, hogy egy nagy füstmadár száll ki a pipából, és nem oszlik szét a levegőben, hanem megáll előtte, szétterjeszti a két nagy fehér szárnyát, és így szól hozzá:

– Ül a hátamra, Zsendice, elviszlek olyan országba, ahol nyakig úszol a tejben, térdig jársz a mézeskalácsban, kolbász hajlik rád a fűzfáról és farsangi fánkkal van kirakva az országút.

Tetszett ez a beszéd Zsendicének. Felült a füstmadár hátára, és szállott, szállott a hátán mérhetetlen magasságba, mérhetetlen messzeségbe.

Zsendice örömmel látta, hogy a füstmadár után repül az egész állatkaraván. A macskák, kígyók, sárkányok mind mennek egymás után kavarogva, röpködve a hátuk mögött.

Egyszer csak valami felhő tetejére értek. A füstmadár letette ott a hátáról. Köréje telepedett az egész állatkaraván.

– Nézz vissza a földre – szólt a füstmadár –, mert sohasem látod többé.

Zsendice visszanezett a földre, amely szédítő mélységben feküdt alatta.

Megismerte a faluját, a falujában a saját házát a körtefával együtt.

Hanem alig tudott hova lenni a nagy csodálkozástól, mikor magamagát pillantotta meg a körtefa alatt.

Ő volt valósággal, csakhogy éppen a pipa hiányzott a szájából. Szorgalmasan varrta a bundáját. A bunda újra jó volt, ép volt, szép volt. Azután bement a házba, feltámasztotta a gerendát, megigazította a tetőt, bemeszelte a falat. A ház újra állott. Fehérlett a napon, mint a hó. Azután kiment az ajtón, és figyelmesen nézte a körtefát.

– Nini – szólott –, hernyó koma, mit keresel a fámon? Talán bizony a körtéken akarsz meghízni?

Sietve emelte le a ház oldaláról a létrát, és szorgalmas hernyózáshoz fogott.

A fa gyönyörűen virított. Olyan volt, mint egy nagy virágbokréta. Azután, mintha egy pillanat alatt nyárrá változott volna a tavasz, körtékké változtak a virágok is.

A faágak meghajlottak az édes teher alatt.

Jött az uraság. Megvette a körtét egy zacskó pénzért.

Zsendice akkor ekét vitt ki a házból.

Fölszántotta a földjét, és belevetette a pénzt. A pénz egy pillanat alatt százszor annyit termett. A Zsendice háza megélénkült. Tarka tehén ivott az udvaron. A tarka tehenet egy fiatal, szépasszony megfejte. A fiatal, szépasszony bevitte a habos, fehér tejet a szobába.

– Ki az? – kérdezte Zsendice.

– A te feleséged – felelte a füstmadár.

Azután a füstállatoknak komoly fejbólogatása között folytatta:

– Látod azt a szép házat, azt a szép gazdaságot, azt mind elpipáztad, ellustálkodtad. Sem házad, sem pénzed, sem feleséged nincsen, csupán egy csomó füstállatod van, amely, nézd, így hagy mindig magadra.

És a füstállatok kacagva oszlottak szét.

Zsendice ijedten kapaszkodott a felhő csücskébe, azaz hogy egy keserűlapu szárába, mert fölébredt.

Megcsóválta a fejét, és nagyot gondolkozott.

Én nem tudom, miket gondolt még az a Zsendice, hanem azt láttam, hogy mikor fölkelt, a pipáját széttörte a csizmája sarkával.

Az Én Ujságom, 1892/44.